

UZASADNIENIE

Powód, (...) S.A. z siedzibą w B., wniósł o zasądzenie od pozwanej M. S. kwoty 5.217,60 zł. z umownymi odsetkami za opóźnienie w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP od dnia 09.02.2018 r. do dnia zapłaty oraz o zasądzenie kosztów procesu według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

W uzasadnieniu żądania podniósł, że pozwana zobowiązała się poprzez podpisanie w dniu 05.03.2014 r. weksla do zapłaty w dniu 08.02.2018 r. kwoty w nim wskazanej, tj. 5.217,56 zł. Powód w dniu 09.01.2018 r. wezwał pozwaną do wykupu weksla. Pozwana mimo to nie dokonała żadnej wpłaty.

Pozwana, M. S., wniosła o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie na jej rzecz od powoda kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego według norm przepisanych. Zarzuciła brak udowodnienia podstawy istnienia i wysokości roszczenia, dochodzonego pozwem - wbrew dyspozycji art. 6 k.c., brak skutecznego doręczenia wezwania do zapłaty, zamieszczenie w umowie postanowień, stanowiących klauzule abuzywne, wadliwe wypełnienie weksla, skutkujące jego nieważność, brak dokonania pełnego rozliczenia zadłużenia, wskazującego na kwotę dochodzonej należności. Z ostrożności procesowej podniosła również zarzut przedawnienia całości świadczenia.

W uzasadnieniu odpowiedzi na pozew pozwana wskazała, że umowa, łącząca strony, wypełniona jest klauzulami niedozwolonymi, co powinno być przedmiotem badania. Podniosła, że weksel własny in blanco został wadliwie wypełniony i nie może być podstawą dochodzenia roszczeń. Z umowy wynika bowiem, że powód powinien wezwać ją do zapłaty przed wypełnieniem weksla, a nie do jego wykupu, gdyż tylko wezwanie przed wypełnieniem weksla uprawniało go do jego wypełnienia. Zarzuciła też, że powód pobrał od niej kwotę, wskazaną jako ubezpieczenie kredytu i nie rozliczył niewykorzystanej składki w związku z wypowiedzeniem umowy. Z ostrożności procesowej wniosła o rozłożenie ewentualnie zasądzonego świadczenia na raty, powołując się na swoją sytuację majątkową i rodzinną.

Na rozprawie w dniu 08.08.2018 r. pełnomocnik pozwanej podniósł dodatkowo, że pozwana spłaciła łącznie 13.285,00 zł. Podkreślił, że kwota pożyczki wynosiła 6.000,00 zł., a koszt ubezpieczenia naliczono w kwocie 9.516,00 zł. i nie został on udowodniony. Zakwestionował również wynagrodzenie umowne w kwocie 1.872,00 zł., wskazując, że od pożyczki zostały naliczone odsetki. Podniósł, że pozwana z tytułu umowy pożyczki spłaciła całość należności, w związku z tym niedopuszczalne było wypełnienie weksla na kwotę, dochodzoną pozwem, bowiem wierzytelność nie istniała. (protokół rozprawy karta 113)

Sąd ustalił, co następuje:

Pozwana M. S. zawarła w dniu 05.03.2014 r. z (...) Spółką z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w B. umowę pożyczki nr (...). Zgodnie z jej treścią, kwota udzielonej pożyczki wynosiła 16.320,00 zł., całkowita kwota pożyczki 6.000,00 zł., koszt ubezpieczenia 9.516,00 zł., opłata przygotowawcza 804,00 zł., wynagrodzenie umowne 1.872,00 zł., wysokość miesięcznej raty 379,00 zł., całkowity koszt pożyczki 12.192,00 zł., całkowita kwota do spłaty 18.192,00 zł., a rzeczywista roczna stopa oprocentowania ((...)) 100,31%. Spłata miała nastąpić w 48 ratach. Pożyczkobiorca zobowiązany był ponieść koszt opłaty przygotowawczej i koszt ubezpieczenia, które zostały potrącone z kwoty udzielonej pożyczki, tj. z kwoty 16.320,00 zł. Za udzielenie pożyczki pozwana zobowiązana była również zapłacić pożyczkodawcy wynagrodzenie umowne w kwocie 1.872,00 zł., liczone od całkowitej kwoty pożyczki. Zgodnie z pkt 7.2 umowy pożyczkobiorca był zobowiązany do zabezpieczenia spłaty pożyczki poprzez wyrażenie zgody na objęcie go ochroną ubezpieczeniową w ramach grupowego ubezpieczenia na życie w ramach umowy ubezpieczenia z dnia 16.03.2009 r., zawartej z B. Towarzystwem (...) S.A. V. (...) z siedzibą w W., na zasadach, wynikających z tej umowy. Pożyczkobiorca zobowiązany był do pokrycia składki ubezpieczeniowej. Tytułem zabezpieczenia spłaty zobowiązań, wynikających z umowy pożyczki z dnia 05.03.2014 r., pozwana wystawiła w tymże dniu, tj. 05.03.2014 r., weksel in blanco. Postanowienia umowy – z wyjątkiem całkowitej kwoty pożyczki – nie były z pozwaną negocjowane. Nie miała

ona żadnego wpływu na koszt ubezpieczenia. Nie negocjowano z nią również opłaty przygotowawczej i wynagrodzenia umownego.

(dowód: umowa pożyczki k. 41, 45-50, wyciąg z umowy ubezpieczenia k. 44, deklaracja wekslowa k. 69, weksel k. 6, zeznania pozwanej k. 53)

(...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w B. zawarła w dniu 18.12.2014 r. z (...) Spółką z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w B. umowę cesji wierzytelności wekslowej. Jej przedmiotem była wierzytelność w kwocie 16.320,00 zł., przysługująca cedentowi wobec M. S. z tytułu umowy pożyczki nr (...) z dnia 05.03.2014 r. (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w B. połączyła się w trybie art. 492 § 1 pkt 1 k.s.h. z (...) Spółką Akcyjną z siedzibą w B..

(dowód: umowa cesji k. 9, informacja z rejestru przedsiębiorców KRS k. 12-13, 14-16, 17-18)

Pozwana z tytułu przedmiotowej pożyczki spłaciła łącznie 13.265,00 zł.

(dowód: karta klienta k. 70-71)

Pismem z dnia 10.11.2017 r. powodowa Spółka skierowała do pozwanej ostateczne wezwanie do zapłaty kwoty 2.584,79 zł. w terminie 7 dni, informując, że brak spłaty spowoduje wypowiedzenie umowy pożyczki i postawienie zobowiązania w stan natychmiastowej wymagalności. Powód wypowiedział umowę pożyczki pismem z dnia 09.01.2018 r. w związku z niepłaceniem zobowiązań przez pozwaną zgodnie z ustalonym kalendarzem spłat, informując, że dług wynosi 5.217,56 zł. Jednocześnie zawiadomił pozwaną, że stosownie do postanowień umowy pożyczki i deklaracji wekslowej wystawiony przez nią weksel in blanco został wypełniony i wezwał ją do wykupu weksla w ciągu 30 dni pod rygorem skierowania sprawy na drogę postępowania sądowego.

(dowód: ostateczne wezwanie do zapłaty z dowodem nadania i doręczenia k. 72-76, wypowiedzenie umowy pożyczki k. 7)

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo podlegało oddaleniu.

Sąd, ustalając stan faktyczny, oparł się na dowodach z dokumentów, przedłożonych przez strony, których nie kwestionowano, a także na zeznaniach pozwanej, którym w całości dał wiarę.

Powód domagał się zasądzenia od pozwanej należności z weksla in blanco, wystawionego przez nią jako zabezpieczenie roszczeń, wynikających z umowy pożyczki z dnia 05.03.2014 r. Powód wypełnił weksel in blanco oraz wezwał pozwaną do jego wykupu, czego w określonym terminie pozwana nie uczyniła.

Zgodnie z ustawą z dnia 28.04.1936 r. Prawo wekslowe (Dz.U.Nr 37, poz. 282 ze zm.), weksel jest papierem wartościowym, sporządzonym w formie ściśle określonej przez przepisy prawa wekslowego. Weksel własny zawiera bezwarunkowe przyrzeczenie wystawcy zapłacenia określonej w nim sumy pieniężnej w określonym miejscu i czasie oraz stwarza bezwarunkową odpowiedzialność osób w nim podpisanych. Weksel in blanco może być środkiem zabezpieczenia wierzytelności, wynikających z różnorodnych stosunków prawnych. Wystawiony jako własny i wręczony w związku z zawarciem umowy pożyczki, prowadzi do powstania zobowiązania wekslowego wystawcy. Powinien być wypełniony przez uprawniony podmiot zgodnie z zawartym porozumieniem lub wystawioną deklaracją wekslową.

Powstałe w ten sposób zobowiązanie wekslowe ma co do zasady charakter samodzielny i abstrakcyjny, a więc niezależny od podstawy prawnej, która spowodowała jego zaciągnięcie. Zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 03.02.2016 r., V CSK 314/15, dochodząc wierzytelności wekslowej, wierzyciel nie musi wykazywać podstawy prawnej zobowiązania, może powołać się tylko na treść weksla. Wydanie wierzycielowi weksla stwarza domniemanie

istnienia w chwili jego wydania wierzytelności w wysokości sumy wekslowej i przerzuca w ten sposób ciężar dowodu przeciwnego na dłużnika, gdy tymczasem w braku weksla dowód istnienia i wysokości wierzytelności obciąża wierzyciela.

Cechą weksla jest – jak to wyżej wskazano – przede wszystkim jego abstrakcyjność, która polega na oderwaniu weksla od stosunku podstawowego, co oznacza, że brak, nieważność lub wadliwość stosunku kausalnego nie ma wpływu na ważność zobowiązania wekslowego. (vide: Szpunar, Komentarz do prawa wekslowego, Wyd. Prawn. 1994, k. 15; T. Borkowski, Prawo wekslowe w praktyce, k. 15)

Konsekwencją i przejawem abstrakcyjności weksla jest zatem niedopuszczalność badania istnienia, ważności i wadliwości stosunku podstawowego (art. 17 Prawa wekslowego), przy czym niedopuszczalność ta nie zależy od woli pozwanego. W tym znaczeniu abstrakcyjność ma charakter obiektywny. Zasada opisana powyżej doznaje jednakże wyjątku. Przepisy prawa wekslowego przewidują bowiem możliwość badania stosunku podstawowego w dwóch przypadkach:

- w przypadku weksla zupełnego w chwili jego wystawienia podnoszenie zarzutów ze stosunku podstawowego dopuszczalne jest wyjątkowo, gdy weksel nadal znajduje się w rękach remitenta jako pierwszego wierzyciela, bądź gdy nabywca działał świadomie na niekorzyść dłużnika, (vide: Szpunar, Komentarz do prawa wekslowego, Wyd. Prawn. 1994, k. 16; T. Borkowski, Prawo wekslowe w praktyce, k. 27),

- w przypadku weksla niezupełnego w chwili jego wystawienia (weksla in blanco), wystawionego w celu zabezpieczenia zobowiązania ze stosunku podstawowego.

W takiej sytuacji osłabienie abstrakcyjności weksla polega na dopuszczalności badania stanów faktycznych, wynikających ze stosunku podstawowego, a w szczególności tego, czy odpowiedzialność dłużnika w ramach stosunku wekslowego odpowiada jego odpowiedzialności ze stosunku podstawowego. Dopuszczalność wysuwania przez wystawcę weksla zarzutów ze stosunku podstawowego w takiej sytuacji wynika z art. 10 Prawa wekslowego. Przewiduje on, że jeżeli weksel, niezupełny w chwili wystawienia, uzupełniony został niezgodnie z zawartym porozumieniem, nie można wobec posiadacza zasłaniać się zarzutem, że nie zastosowano się do tego porozumienia, chyba że posiadacz nabył weksel w złej wierze albo przy nabyciu dopuścił się rażącego niedbalstwa.

Pogląd powyższy został zaakceptowany w orzecznictwie. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 18.11.1970 r., I PR 407/70, stwierdził, że „weksel gwarancyjny nie jest wekslem abstrakcyjnym, lecz wekslem gwarantującym wykonanie zobowiązania, a więc kausalnym”.

Reasumując, uznać należy za dopuszczalne badanie treści stosunku podstawowego w przypadku weksla in blanco.

W niniejszej sprawie powód dochodził zapłaty z weksla niezupełnego w chwili jego wystawienia przez pozwaną (weksla in blanco), a wystawionego w celu zabezpieczenia zobowiązania ze stosunku podstawowego jakim jest umowa pożyczki z dnia 05.03.2014 r.

W związku z powyższym, zgłoszenie przez pozwaną zarzutów, dotyczących zarówno stosunku podstawowego – umowy pożyczki z dnia 05.03.2014 r., jak i weksla, upoważniało Sąd do badania treści tego stosunku. Nie bez znaczenia przy tym jest fakt, że pozwana posiada przymiot konsumenta.

Z okoliczności niniejszej sprawy wynika, że przedmiotowa umowa pożyczki oparta była o istniejący u pożyczkodawcy wzorzec umowy. Postanowienia umowy nie były z pozwaną negocjowane (poza wysokością kwoty wypłaconej pożyczki), a pozwana zawarła ją jako konsument. Kontrolę weksla w kontekście treści stosunku podstawowego należy uznać za szczególnie uzasadnioną w sprawach z udziałem konsumenta. Powyższe powoduje konieczność oceny przez Sąd umowy pożyczki z dnia 05.03.2014 r. pod kątem niedozwolonych postanowień umownych i rozważenia, czy w świetle art. 385¹ § 1 k.c. postanowienia ww. umowy, przewidujące obowiązek zapłaty przez pożyczkobiorcę tzw. całkowitych kosztów pożyczki, jako że nie zostały uzgodnione indywidualnie z pozwaną – konsumentem, są dla niej

wiążące. Zgodnie z tym przepisem, postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nie uzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Z art. 385¹ § 3 k.c. wynika, iż nieuzgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy, przejętych z wzorca umowy, zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta.

Zdaniem Sądu, z taką właśnie sytuacją mamy do czynienia w rozpoznawanej sprawie. W ocenie Sądu, zapis umowy, pozwalający pożyczkodawcy na pobranie całkowitych kosztów pożyczki w łącznej kwocie 12.192,00 zł. (przy kwocie udzielonej pożyczki 6.000,00 zł.) godzi w dobre obyczaje oraz narusza w sposób rażący interes konsumenta. Koszty te należy uznać za rażąco wygórowane i nie mieszczące się w granicach swobody kontraktowania, określonej w art. 385¹ k.c., zważywszy że dłużnik zmuszony był przystać na tak ustalone warunki ze względu na swoją słabszą pozycję negocjacyjną.

Na całkowity koszt pożyczki składają się: opłata przygotowawcza w kwocie 804,00 zł., wynagrodzenie umowne za udzielenie pożyczki wynoszące 1.872,00 zł. oraz koszt ubezpieczenia w kwocie 9.516,00 zł.

Wskazać należy, iż umowa nie przewidywała żadnego świadczenia wzajemnego pożyczkodawcy, odpowiadającego obowiązkom zapłaty ww. kosztów. Świadczy to jednoznacznie o tym, iż zastrzeżone one zostały jedynie w celu maksymalizacji zysków wierzyciela, co prowadzi do obejścia przepisów o odsetkach maksymalnych i nie powinno korzystać z ochrony prawnej. Opłaty te przysporzyłyby nadmiernych i nieusprawiedliwionych zysków wierzycielowi. Powód nie udowodnił przy tym, że postanowienia, dotyczące ww. opłat i kosztów, były indywidualnie uzgodnione z pozwaną (art. 385¹ § 3 i 4 k.c.), w konsekwencji z mocy art. 385¹ § 1 k.c. nie wiążą one stron. Nie prowadzi to jednocześnie do nieważności pozostałych postanowień umowy, zgodnie bowiem z art. 385¹ § 2 k.c. strony są związane umową w pozostałym zakresie.

Podnieść należy, że powód w żaden sposób nie udokumentował zasadności pobrania tak wysokiej opłaty przygotowawczej i jej ekwiwalentności. W ocenie Sądu koszt czynności faktycznych, związanych z rozpatrzeniem wniosku, przygotowaniem oraz zawarciem umowy oraz udzieleniem pożyczki, przedsiębiorcy zawodowo trudniącego się udzielaniem pożyczek na masową skalę – w świetle wiedzy i doświadczenia życiowego – nie mógł wynosić 804,00 zł.

Odnośnie wynagrodzenia umownego za udzielenie pożyczki, zauważyć należy, że w myśl art. 720 k.c. przez umowę pożyczki dający pożyczkę zobowiązuje się przenieść na własność biorącego określoną ilość pieniędzy albo rzeczy oznaczonych tylko co do gatunku, a biorący zobowiązuje się zwrócić tę samą ilość pieniędzy albo tę samą ilość rzeczy tego samego gatunku i tej samej jakości. W przypadku umowy pożyczki o charakterze odpłatnym, wynagrodzenie za korzystanie z kapitału stanowią przewidziane w kontrakcie odsetki. W związku z tym domaganie się przez pożyczkodawcę dodatkowego wynagrodzenia za udzielenie pożyczki (korzystanie z kapitału) jawi się jako mające na celu obejście przepisów o odsetkach maksymalnych.

Poważne wątpliwości Sądu wzbudziły postanowienia umowy, dotyczące kosztów ubezpieczenia w kwocie 9.516,00 zł. Podnieść należy, że wydatków z tego tytułu powód w żaden sposób nie udokumentował, tj. nie wykazał żadnym środkiem dowodowym, że składka w takiej wysokości została uiszczona na rzecz ubezpieczyciela.

Zgodnie z przepisem art. 6 k.c., ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne. W ocenie Sądu, powód nie udokumentował należności z ww. tytułu, wbrew dyspozycji powołanego art. 6 k.c. Dodatkowo do kosztów ubezpieczenia odnoszą się rozważania, poczynione powyżej odnośnie niedozwolonych postanowień umownych. W szczególności podnieść należy, że żądanie opłaty za ubezpieczenie, która nie odzwierciedla nakładów faktycznie poniesionych, w sposób rażący narusza interesy ekonomiczne konsumenta i przynosi wierzycielowi niczym nie uzasadnione korzyści.

Sąd miał na uwadze, że w przypadku cesji wierzytelności warunkiem otrzymania należności przez nabywcę długu jest udowodnienie, że takie prawo przysługiwało pierwotnemu wierzycielowi (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 lipca 2006 r., V CSK 187/06).

W konsekwencji powyższego stwierdzić należy, że pozwana spłaciła całość zobowiązania, wynikającego z umowy pożyczki z dnia 05.03.2014 r. Powód dochodził kwoty 5.217,60 zł. Tymczasem całkowity koszt pożyczki, zakwestionowany przez Sąd, o który należy pomniejszyć należność powoda, wynosi 12.192,00 zł. Z karty klienta wynika, że pozwana spłaciła łącznie 13.265,00 zł. (vide: karta klienta k. 70-71). Na marginesie zauważyć wypada, że powód domagał się zasądzenia kwoty 5.217,60 zł., podczas gdy suma wekslowa wynosi 5.217,56 zł. (vide: karta 6)

W związku z powyższym, na podstawie powołanych przepisów, Sąd orzekł, jak w pkt 1 wyroku.

O kosztach procesu orzeczono po myśli art. 98 i nast. k.p.c., które ustalają reguły ich ponoszenia. Przepisy te ustanawiają dwie reguły, a mianowicie zasadę odpowiedzialności za wynik procesu i zasadę zwrotu kosztów celowych. Pozwanej należą się koszty w postaci wynagrodzenia pełnomocnika w wysokości 1.800,00 zł., o czym Sąd orzekł w punkcie 2 wyroku.

SSR Agnieszka Brzoskowska